

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ЗВАНИЧНИ ЛИСТ ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

Год. XVIII.

НЕДЕЉА 5. МАРТА 1900.

Број II.

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАН-ПУТ

ЦЕНА:

За Србију на годину	6 динара
на пола године	3
За стране земље на годину	9

ПРЕПЛАТА ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ НА ОПШТИНСКИ СУД
А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ НА УРЕДНИКА

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАјУ СЕ

НЕ ПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ

РАД ОДБОРА ОПШТИНСКОГ

РЕДОВНИ САСТАНАК

3. Фебруара 1900. год.

Председавао председник општине г. Ант. Пантовић; присуствовали чланови суда, г.г. Стеван Ивковић и Коста Симић; од одборника били: г.г. Д-р Вој. М. Суботић, млађи, Миленко Стефановић, Н. Петровић, И. Козлић, Петар Новаковић, Мих. Јовановић, Спаса Илић, Сима Николић, Мита Петровић, Јован Илић, М. Клидис, Д. Тадић, Јанаћ М. Јанковић, Коста Др. Ризнић, Б. Соколовић, К. Н. Лазаревић, Зах. К. З. Поповић, Петар И. Јовановић, Н. Спасић, Михаило Михаиловић, М. Ј. Божић, Трифун Ђорђевић, Стојан Пајкић, Давид Вулић, Ђока Тошић, Атанасије Петровић, Ђорђе Митић, Мијаило Миловановић, М. Савчић.

(свршетак)

XVI

Председник општине извештава одбор, да је на дневном реду тражење квартца палиулског, да суд општински да реч: признаје ли право својине Сими Ђ. Поповићу, вишем контролору мин. војног и Данилу Романовићу овд. трг. на извесну покретност, која је као својина Михаила Лозанића, а не Милана Симића, као што је у дневном реду погрешно стављено, — узета у попис по забрани одобреној решењем првост. суда за вар. Београд од 10. Новембра 1899. год. № 24152, а по тражењу Главне Контроле, за обезбеду 7885,05 дин. најеног мањка у Управи општинске трошарине, а која се покретност означује за својину Михаила Лозанића, док то судским путем не докажу.

XVII

По прочитању решења општ. суда АБр. 222, — одбор је решио,

одобрава се ово решење општ. суда, а на име, да се вредност набављеног рама за велику слику Његовог Величанства Краља Александра I. у две стотине дин.

Председник извештава одбор, да је општински суд решењем својим од 18. окт. 1899 АБр. 8994 решио да се пок. Мих. Богићевић, бивши председник београд. општине, ушире за члана добровора друштва „Краљ Дечански“ са улогом од пет стотина динара. Да је одбор општински у седници својој од 21. Октобра 1899. г. решењем АБр. 8900, одобрио ово решење општ. суда с тим, да се овај улог од пет стотина динара исплати друштву из буџетске партије на непредвиђене потребе за 1899. год.

XIX

Председник извештава одбор, да је општински суд решењем својим од 18. окт. 1899 АБр. 8994 решио да се пок. Мих. Богићевић, бивши председник београд. општине, ушире за члана добровора друштва „Краљ Дечански“ са улогом од пет стотина динара. Да је одбор општински у седници својој од 21. Октобра 1899. г. решењем АБр. 8900, одобрио ово решење општ. суда с тим, да се овај улог од пет стотина динара исплати друштву из буџетске партије на непредвиђене потребе за 1899. год.

ТРГОВИНСКИ ЦЕНТРИ И ДРУМОВИ

по

СРПСКОЈ ЗЕМЉИ

написао

КОСТА Н. КОСТИЋ

(наставак)

Приштина. (Успом. и пут. Prestina, Priscina, Prisctina; Приштина; т. Пиристина).¹⁾ Приштина се већ 1322. г. помиње као град.²⁾ У XIV. и XV. в. у Приштини је била повећа дубровачка колонија. Дубровчани су узимали под закуп приштинску царину с целом царинском облашћу.³⁾ Краљ Стеван Дечански, цар Душан, а доцније Бранковићи и Гребељановићи бавили се и писали повеље у Приштини. Вуку Бранковићу Приштина је била престоница. Дубровачки посланици, враћајући се са двора

¹⁾ Име Приштина Бује, Rec. t. I. с 201, доводи у везу са речи *prius* (tumet), а Хан и са речи *breguljak* (Beule, Hubel). Reise с. 123.

²⁾ M. Serb. c. 563.

³⁾ Пуцић, Спом. к. II. с 61—64. „Царине приштињске се већима мигама које се подъ приштињске царине; приштињске царине и бире; de dohane de Pristina et delliy birj. — M. Spect. v. XXIII. с. 136.

ности до данас нису ничим доказали, да су пописане ствари, које су означене као својина Михаила Лозанића, њихова својина и да им с тога не треба признati право које полажу, док то не би законим путем доказали.

По саслушању тога одбор је решио, да општински суд изјави, да не признаје право својине појављеним господарима Сими Ђ. Поповићу, вишем контролору мин. војног и Данилу Романовићу, овд. трг. на пописану покретност, по забрани одобреној решењем првост. суда за вар. Београд од 10. Новембра 1899. г. № 24152 на покретност Милана Симића бив. управника и Михаила Лозанића, бив. благајника општ. трошарине, а за обезбеду 7885,05 дин. најеног мањка у Управи општинске трошарине, а која се покретност означује за својину Михаила Лозанића, док то судским путем не докажу.

XVIII

По прочитању решења општ. суда АБр. 222, — одбор је решио,

одобрава се ово решење општ. суда, а на име, да се вредност набављеног рама за велику слику Његовог Величанства Краља Александра I. у две стотине дин.

кнеза Лазара у Крушевцу, свраћали су у Приштину, да и са Вуком закључе трговинске уговоре.¹⁾

И у XVI. в. Приштина је било трговинско место, Петанчићу (1522. г.) Приштина је „место некада веома омиљено мизиским (sc. српским) господарима, најбогатије село у Лабу.²⁾ Курипешићу (1530. г.) Приштина је варош.³⁾ И у другој пол. XVI. в., по Комуловићу (1584. г.) у Приштини се налазила дубровачка колонија.⁴⁾ У XVII. в. Приштина је била још знатнија варош. Ар. Петар убраја Приштину у ред најглавнијих места призренског епископата (1655. г.).⁵⁾ У Приштини беше столица надзорника оближњих мајдана.⁶⁾ Дубровачка колонија бројала је на 20 кућа.⁷⁾ Д-р Браун (1669. г.), на повратку своме из Скопља кроз Качаник, бележи за Приштину да је добра варош. У Приштини је онда владала куга и Брауни похита у Куршумлију из епидемичне вак-

¹⁾ M. Serb. c. 149—152., 207—209. — Пуцић, Спом. к. I. с. 5.; к. II. с. 51, 62—64 — Споменик XI. с. 48., 52., 34., 65., 102.

²⁾ Rad k. XLIX. с. 127., 133—134.

³⁾ Rad k. LVI. с. 177., 179—180.

⁴⁾ Mon. Spect. v. XXIII. с. 339.

⁵⁾ Starine k. XXV. с. 189.

⁶⁾ Споменик XVIII. с. 58.

⁷⁾ Starine k. XXV. с. 196., 198.

исплати у овој години из буџет. партије на ванредне и непредвиђене расходе.

XVIII

Председник извештава одбор, да је општина београдска учинила Српском Друштву Црвенога Крста у прошлој години извесну помоћ ради успешнијег постизавања његових доброворних намера, па предлаже, да то и у овој години учини.

По саслушању овога, одбор је једногласно решио,

да се Српском друштву Црвенога Крста и ове године учини поклон у две хиљаде и пет стотина динара, која сума да се исплати из трошаринских прихода, за ову годину. Да се за ово решење изаште надлежно одобрење.

XIX

Председник извештава одбор, да је општински суд решењем својим од 18. окт. 1899 АБр. 8994 решио да се пок. Мих. Богићевић, бивши председник београд. општине, ушире за члана добровора друштва „Краљ Дечански“ са улогом од пет стотина динара. Да је одбор општински у седници својој од 21. Октобра 1899. г. решењем АБр. 8900, одобрио ово решење општ. суда с тим, да се овај улог од пет стотина динара исплати друштву из буџетске партије на непредвиђене потребе за 1899. год.

роши.¹⁾ — Пространije и драгоценije податке о Приштини у XVII. пружа нам рељација познатог Петра Богданића (1685. г.). Богданићу је Приштина „отворено место“ са 3.000 кућа од прилике и доста живо трговинско место. Имала је односа са Скопљем, један дан удаљеним. Косовски валија становаше у Приштини, да би избегао трошкове и руднике надгледао.²⁾

И у прошлом веку Приштина је остала као трговинско и политичко место. Енгелов путописац спомиње је,³⁾ а Божуррачуна у њој 7—8.000 становника.⁴⁾

У почетку овога века, по извештају француског консула А. Васа (1812. г.), Приштина је имала на 8—9.000 душа. На далеко је била позната са својим панаћурима у Априлу и Септембру. На врло живе панаћуре долазили су трговци из свију околних места и из Солуна, Једрена, из Арбаније, Босне, Ниша; а продавала се: чоха, капе, млетачка стакларија, немачка чоха и ножеви, муселин, готове хаљине,

¹⁾ Споменик IX. с. 41.

²⁾ Theiner, V. M. Sl. Merid. t. II. § 243. с. 221. Pristina non ha castello, ne vi è cinta di muraglie, ma luogo aperto di 3.000 case incircata, è assai mercantile, tiene corrispondenza con Scopia una giornata lontana. Ordinariamente qui ressiede il bissà di Scopia per fuggire le spese e per assistere alle miniere и т. д.

³⁾ Engel, с. 322.

⁴⁾ Voyage t. I. с. 409.

Како је кредит на непредвиђене потребе, који је буџетом одређен за 1899 год. испријећен то предлаже одбору, да се ових пет стотина динара исплате у овој години из буџета. партије на ванредне и непредвиђене расходе.

По саслушању тога, — одбор је решио, да се из буџетске партије на ванредне и непредвиђене расходе за ову годину исплати друштву „Краљ Дечански“ пет стотина динара на име добротворског улога за упис пок. Мих. Богићевића бив. председника општине, за члана добротвора поменутог друштва.

XX

По прочитању акта Управе вароши Београда АБр. 9535, којим извештава општ. суд, да је Господин Министар унутр. дела решењем својим од 11. Децембра 1899 СМ 12285 одлучио да се физикат Управе вароши Београда споји са општинским санитетом, и препоручује суду, да за ту цел спреми потребне локале; као и по прочитању мишљења шефа општ. санитета и извештава грађевинског и економног одељења АБр. 9717. одбор је решио,

усваја се решење Господина Министра унутрашњих дела, да физикат Управе града Београда и санитетско одељење општине београдске раде у једној згради. Да се за смештај Управиног физиката и општинског санитетског одељења уступе истима поред локала, у коме је сада општ. санитет и просторије општ. зграде, у којима су сада статистичко и војно општинско одељење, пошто се у истима изврше потребне преправке. Да се за смештај статистичког и војног одељења узме под закуп зграда или да се ова одељења сместе у просторије општинске зграде, у којима је сада општ. грађевинско одељење, а да се за ово одељење узме под закуп зграда.

Овлашћује се председништво општине да овај распоред изврши и на ову цељ узме под закуп потребну зграду у близини општ. суда.

XXI

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу одборску седницу и то: регула-

обуће, мириси, шећер, кафа, оружје, седла, свила из Алепа, ълимови из Смирне, сувдоми и др.¹⁾

До пре неког времена Приштина је била знатно трговинско и политичко место („срце Старе Србије“) а данас Приштина, удаљена од жељезничке пруге, вегетује, а трговина јој је по све локалног значаја.

Приштина је била раскрасница врло важних трговинских друмова. На Ј. И. полазио је један друм преко Хорме низ Бресаљицу у Гњилан,²⁾ па даље преко Топонице низ Мораву. Овим је путем прошао Курипешин. Из Гњилана је један друм ишао преко Карадага у Куманово; тим је путем прошао Пуквиљ.³⁾ У XVI. в. путовало се у Цариград Босанским Друмом преко Приштине и Криве; „конаци цариградски“ беху онда из Н. Пазара: Митровица, Вучитрн, Приштина, Пасјан, Страсин, Криви (Игридере), Кустендил, Дупница, Самоков, Бања, Татар-Пад-

¹⁾ Споменик IX. с. 39.; XXXI. с. 149—150.

²⁾ На Хана је Гильлан чинио утисак модерне варошице, па с тога он мисли да је заснован у овоме веку. Reise с. 123.; а Бује на место Гильдана ставља рим. Gavileanum Tigrinum t. I. с. 140., 145.; t. IV. с. 508. Име Гильлан Бује преводи са „auberge du lac“ (јеверска гостионица). Ст. Новаковић мисли да не треба, према турском изговору, писати Гильлан, него према нашим споменицима. Гильлан. Чупић. Годиш. к. II. с. 275. — Отаџбина к. V. с. 40.

³⁾ Чуп. Год. к. II. с. 275.

ција Грантовца; молба Х. Мунка за ослобођење општинске трошарине; молба Мих. Петровића, рачуноногледача да му се накнади трошак учитељен приликом одласка у Ниш и реферисања председнику општине о пронађеном мањку код општинског благајника Ђ. Нешића; саопштење процене имања Браће Тасића; саопштење процене имања Алексе Матића старинара; саопштење решења Управе града Београда, којим је поништена одборска одлука од 5. Јануара 1899 АБр. 8716/98. године донесена по тражењу Михаила Јовановића, дасе ослободи плаћања општини извесне суме за откопавање Крунске ул. пред његовим имањем; тражење старалаза масе пок. митрополита Михаила, да им се призна извесна suma колику је пок. Митрополит учинио на осигурање свога имања у Вишеградској улици, као и да се имање истог у Боровој улици осигура, па да по том плате пок. Митрополита дуг од калдрме; молба Топчидерске економије, да јој општина накнади 600 динара за проширење друма топчидерског за Бањицу; решење питања односно издавања помоћи београдском певачком друштву; молба Душана Отњановића за експропријацију његовог имања на углу Везир Соколовића улице; одобрење накнадног кредита за исплату осветљења из ранијих година; просецање Влајковићеве улице; тражење Управе општинске трошарине нарочитог кредита за награду поштанског чиновника, који наплаћује трошарину на пошти; молба Владимира Родовића кадета VII. разреда кадетског корпуса у Нижњем Новгороду за помоћ, — одбор је решио,

да се ови предмети ставе на дневни ред за идућу седницу.

РЕДОВНИ САСТАНАК

10. Фебруара 1900. г.

Председавао председник општине г. Авт. Пантовић; присуствовали чланови суда: г.г. Стеван Ивковић и Коста Симић; од одборника били: Захарије К. З. Поповић, Коста Др. Ризнић, М. С. Протић, К. Н. Лазаревић, А. Н. Красманић, Голуб С. Јанић, Дамјан Стојковић, Н. Спасић, Трифун Ђорђевић, Атанасије Петровић, Т. Соколовић, Мих. Михаиловић, Милутин Ј. Божић, Богоје Јовановић, Стојан Пајкић, И. Козлић, Васа Николић, Др. Војислав Суботић, млађи, Т. Митић, Давид Булић, Благоје Милошевић, Петар Новаковић, Јован Петровић, С. Јосифовић, Сима Николић, Мита Петровић, Јов. Илкић, Младен Николић, М. Клидић, Д. Тадић, Мих. Штрбић, Миленко Стевановић, Спаса Илић, Јанаћко М. Јанковић, Мих. Јовановић, Мих. Миловановић.

I

Прочитан је записник одлука седнице држане 3. Фебруара т. г. и учињене су ове измене и допуне:

зарцик и т. д.¹⁾ Као продужење Босанског у Маједонски Друм из Приштине је водио пут ка развоју Црног и Јелејског Мора, поред ман. Грачанице, уз Ситницу, поред града Неродимља, где се бавио цар Душан,²⁾ низ Лепенац, кроз дивље-романтични Качаник у Скопље. За запитују трговаца, који пролажају кроз Качанички Кланац, у градићу Качанику у XVI. в. налажаше се посада од 70 јаничара.³⁾ Под градићем налажаше се караван-серај за одоцнеле путнике.⁴⁾ Опасно је било путовати кроз Качаник, јер у њему беше легло пустахија. Што наш народни песник ставља Мусу Кесецију у Качаник, то је из риминисценције на хајдучке самовоље по Качанику. У XVII. в. Качаник је имао знатну стратегиску вредност. Ђен. Николоминију 1589. г. требало му је, како се он сам хвали, већег напора да се пробије кроз непроходни Качанички Кланац, него ли што је требало Ханибалу преко Алпа!⁵⁾ По једном хвалисавом натпису у клавицу,

¹⁾ По једном српском запису од 1597. г. Гласник к. LVI. с. 337—337.

²⁾ M. Spect. v. III. с. 85. — Пуцић, Спом. к. II. с. 16. 46. — Споменик XI. с. 103.

³⁾ Theiner, Mon. Sl. Meg. t. II. § 233. с. 221.

⁴⁾ Хан је код градића запазио развалине великог куршумли-хана. Reise с. 114—115.

⁵⁾ Чуп. Год. к. VI. с. 154—155. — Die freiw. Theilnahme с. 71., 73., 78., 178. Kazenek, Kazianek, Katzianek.

у решењу књиге бр. 69. да се дода став: „ова лицитација да се држи у првој половини месеца марта тек. године.“

II

Председник извештава одбор, да је према одлуци одбора од 3. ов. м. био код команданта дунавске дивизије односно обавештења, шта се по акту VII иуковске команде, којим тражи ревизију коморе, има урадити, и да га је командант известио, да је правац, којим је одборска комисија за ревизију коморе у своме раду по овој ствари узела, потпуно правilan. Да је овоме известио и одборску комисију.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању,

ово саопштење председника општине.

III

Председник извештава одбор, да се је суд општински према решењу одбора од 3. ов. мес. односно набавке потребне количине — бломби за бломирање меса на општинској кланици обратио Управи војно-техничких заводова у Крагујевцу; с питањем, да ли је Управа вољна, и под каквим условима, да излиферије општини потребну количину ових бломби. И да је од управе добио одговор, да је вољна да излиферије количину од 150.000 комада, колико је општини потребно по цену од деведесет паре динарских од сто ком., с тим, да општина плати подвоз.

Међутим, да је Јарослав Безуха, на државној лицитацији понудио набавку ових бломби по ценама од деведесет и девет и по паре од сто комада или једног килограма.

Да је према овоме Управа понудила јевтиње за девет и по паре од сто комада.

Кад се узме у рачун и подвоз који би општина имала платити, Управа техничких заводова ипак је понудила јевтиње израду ових бломби.

По саслушању тога, одбор је решио, прима се к знању ово саопштење председника општине с тим, да суд поступи по решењу одбора од 3. ов. м. АБр. 645. донесеног по овој ствари.

IV

По прочитању акта Управе вароши Београда и њених одељака АБр. 1012 и 1038, и по прочитању акта начелника среза врачарскога АБр. 1041, којима се траже уверења о владању

Турци су око средине прошлог века извршили трасирање пута кроз Качаник, што је више личило на поправку старог пута.¹⁾ Непроходност кроз Качаник трајала је још у поч. овог века; а када 1807. г. Решид Паша очисти Качаник од разбојника, кроз Качаник заструји трговински саобраћај.²⁾ У опалом градићу становало је неколико стражара, који су путницима пасоше прегледали а од кириција царину наплаћивали од тога.³⁾

Скопље. (Виз. Σκοπτο, Σκοπίου, Σκοπόπος, Σκόπια; у спом. Scopia, Szkopreje; Скопље, Скопиле, Скопие, Скопъе, Скопъ, Скоплѣ; т. Ушћу).

У визант. периоди Скопље се звало Justiniania Prima.⁴⁾ По Прокопију Јустинијан I. особито украси Скопље; подиже му водовод и безбрдо величанствених грађевина. „А није лако“, вели Прокопије, „изброяти цркве овога града и описати огромне архитектске палате, величину дворнице, лепоту тргова, изворе, путове, купатила и трговачке куће. У кратко: то је један велики, многотрудни и свачим благословен град целе земље. Поред тога, он, (Јустинијан I) намену за

¹⁾ A. Boué, Turquie t. III. с. 51.

²⁾ Hahn, Reise с. 115.

³⁾ Г. Јуришић, Деч. Првенац с. 115.

⁴⁾ Доказао Хан и потврдио Манертово мишљење. Кроз све релације и путописе XVI.—XVII. в провлачи се веровање да је Just. Prima Охрид. — Бује, панегириста арбанашког језика, име Скопље доводи у везу са арбан. речима: шкоц (шта), ушке (храна), уштеа (клас).

и имовном стању извесних лица, — одбор је изјавио,

да је Макса Антонијевић индустријалац доброг владања а средњега имовнога стања; да су му непознати: Тихомир Новаковић коцкар и Таса Ристић адвокатски писар.

V

Председник извештава одбор, да је на дневном реду извештај и мишљење одборске комисије за преглед и оцену молби и докумената пријављених кандидата за два општинска квартовна лекара.

По прочитању тога извештаја АБр. 1200, а после говора председника, члана суда г. Стевана Иковића и одборника: г.г. Милутине Ј. Божића, Косте Др. Ризнића, Манојла Клидића, Николе Спасића и Миленка Стефановића, одбор је (са 21 против 15 гласова) решио,

да се овај извештај и мишљење комисије не прими већ да се гласањем избера двојица од пријављених кандидата за квартовне општинске лекаре, а даље по закону поступи.

VI

Пошто је одбор решио да се не прими извештај и мишљење комисије за преглед и оцену молби и поднетих докумената пријављених кандидата за општинске квартовне лекаре, већ да се гласањем избера од пријављених кандидата двојица, председник позива одбор, да из своје средине избере два одборника ради прикупљања и контролисања гласова.

Пошто је одбор изабрао за прикупљање и контролисање гласова одборнике: г. г. Николу Спасића и Мих. Михаиловића, приступљено је поименичном гласању и по свршеном гласању и преbroјаним гласовима председник је објавио да су за општинске квартовне лекаре добили и то:

Д-р Војислав Кујунџић санитетски поручик двадесет и осам гласова;

Д-р Иван Поповић б. лекар у Велесу, двадесет и два гласа;

Д-р Ђока Николић, бив. општински лекар, шеснаест гласова;

Д-р Богосав Завађил, лекар, три гласа; и
Д-р Аврам Фаркић, лекар, један глас.

Према оваквом исходу гласања, одбор је огласио,

столицу илирском архијепископу овај град, као највећи међу градовима ове земље.¹⁾

У XI. в. (1073. г.) помиње се да Маџари пустошићи допиру до Скопља.²⁾ У XII. в., док још не беше ослобођено и присаједињено Србији, овај српски град беше на великом гласу. За ње је знао чак и Едризи, који бележи, да се од Болога (Полога) за дан хода налази знатан град *Искавија* (Скопље). Г. 1204. спомиње се скопљански владика Марин.³⁾ Г. 1318. спомиње се *castrum Scopia*.⁴⁾

Скопље при kraју XIII. в. под краљем Милутином дефинитивно би ослобођено и у брзо постаде једним од најзначајнијих српских градова и тргова. У XIV. в. оно се једначило и са самом царском престоницом. Оно је било цару Душану друга престоница. У њему се редиговаху и ствараху српски закони. Цар га Душан назива „слакын и чистын градъ Скопие царьскын.“⁵⁾ Из тога су времена стари српски новци са натписом Скопље.⁶⁾

Турци, заузевши Скопље, колонизоваше га турским елементом. У XV. и XVI. в.

¹⁾ Hahn, Reise c. 107.

²⁾ Периодическо Списание књ. 55—56. с. 88.

³⁾ Theiner, M. Sl. Merid. t. I. § 45. с. 29.

⁴⁾ Mon. Spect. v. I. c. 299.

⁵⁾ Дан. Речник к. III. с. 115—116.

⁶⁾ S. Ljubić, Novci c. XXIV., 191.

да су за општинске квартовне лекаре изабрати: Д-р Војислав Кујунџић, санитетски поручик и Д-р Иван Поповић, бив. лекар у Велесу.

VII

Председник извештава одбор, да је на дневном реду регулација „Грантовца“.

По прочитању акта Управе града Београда ГБр. 42, којим спроводи суду-акт Господина Министра Грађевина, којим тражи, да општина регулише Грантовац и да му илан регулације на одобрење пошље, одборник г. Милутин Божић наводи, да је прека потреба, да се пре, него се приступи извршењу регулације и парцелисања Грантоваца, проучи ово питање: колико ће да кошта општину ако се Грантовац регулише, т. ј. колико ће да кошта општину уређење овога новога дела Београда, а на име: шта ће општина утрошити на калдрму, канализацију, осветљење, водовод, чување и чишћење његово и сравнити са тим пошто би општина могла било путем подгубе било путем проценција, да откупни од сопственика Грантоваца, па да на њему поред подизања какве потребне школе или цркве и т. подобно подигне један шумовити парк, који је неминовна потреба будућега Београда.

Ако се Грантовац регулише, просецају се четири нове ул. у дужини од приближних 1000 м, за шта је потребно 14.200 м² калдрме по 3 дин. свега 42.600 дин.; за канализацију утрошила би општина до 30.000 динара, за водовод 15.000 динара, за осветљење трошило би се годишње до 1000 динара што по 5% интереса рачунајући репрезентира један капитал од 20.000 дин. а на чување и чишћење улица узело би се до 5 чувара по 800 динара равно 4000 динара што рачунајући по 5% интереса репрезентира један капитал од 80.000 динара; према томе општина би морала да утроши на уређење регулисаног Грантоваца суму од 187.600 динара.

Ако би се Грантовац откупио путем процене општина би могла постићи цену између 2.50 — 3 динара од једног квадратног метра, те би откупљени Грантовац коштао општину између 174.000 до 204.000 динара. Дакле управо онолико колико би општина морала да утроши на уређење регулисаног Грантоваца; па кад је ово овако математички тачно доказано, онда је питање шта је по општину, по будућност Београда па и по интересе Београђана који имају своја имања у центру Београда, боље: да ли за поменуту суму да општина има четири нове улице више са модерним уређењем, или да има је-

на скопљанском се тргу могаше добити најјевтиније и најбоље српско и маџарско робље.¹⁾ На раздобљу XIV. и XV. в. у Скопљу је становаша турски војвода Пашајит, који је мотрио на југословенске вазалне владаоце. Он је био наклоњен млетачким и дубровачким трговцима, Дубровчанима је опростио 1/8 од царине;²⁾ а Млечићи су му давали годишње 500 дуката за предуређивост према млетачким трговцима.³⁾

У путописима и католичким релацијама XVI. и XVII. в. Скопље се рачуна у Србију, називао се српским градом, престоницом Србије (*Metropola della Servia*). Тако на пр., и Комуловић,⁴⁾ Тосканец Ђовани Хиједроманије (1659. г.)⁵⁾ и многи други.

У XVI. и XVII. в. Скопље је било највеће и најзначајније место у унутрашњости Балканског Полуострва. У XVI. в. рачунало се да у Скопљу има на 30.000 кућа. Трговало се поглавито кожама, које

¹⁾ Hammer, Hist. Ottom. t. I. c. 193. Et que l'historien Aaschik—Pacha—Sade ... vendit a cinq esclaves à Skopje pour 500 aspres.

²⁾ Пуцић, Спом. к. I. c. 14—15., 19., 25—27., 44.

³⁾ Mon. Spect. v. V. c. 148., 151—162. Пашариса је Јубић изједначио са султаном Бајазитом.

⁴⁾ Mon. Spect. v. XXIII. c. 339.

⁵⁾ Макуш. Памят. с. 395.

дан простор од близу 7 хектара, на коме би се могла подићи шума која би удалекој будућности учнила Београд и лепим а што је најглавније и здравим. С тога г. г. одборници, пре но што пређемо на решење овога важног питања ваља исто добро да проучимо и да га решимо онако како то интереси општине и Београда, како са финансијског тако и са материјалног гледишта захтевају.

После говора председника, чланова суда г.г. Стевана Иковића и Косте Симића и одборника г.г. Николе Спасића, Михаила Јовановића, Јанајка Јанковића, Ивана Козлића, Јована Илкића, Мите Петровића, Мих. Миловановића, Косте Др. Ризнића, Васе Николића, Миленка Стефановића, а на предлог одборника г. Димитрија Тадића, одбор је решио,

Да комисија, у коју да уђу: председник општине и одборници г.г. Иван Козлић, Милутин Божић, Никола Спасић, и Димитрије Тадић, проуче ово питање односно регулације Грантоваца, и извиде шта би по општину било корисније, да ли да се ово питање реши по предлогу г. Министра грађевина, спроведеном суду, претписом Управе града Београда ГБр. 42, или да се Грантовац откупи од сопственика путем споразума или експропријације по предлогу г. Милутина Божића.

У исто време да се известе од сопственика Грантоваца, по коју би најнижу цену они уступили исти општини, па по свестраном проучењу овога питања поднесе одбору извештај са мишљењем на решење.

VIII

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу седницу и то: извештај комисије за ревизију коморе; молба X. Мунка за ослобођење општ. трошарине; молба Мих. Петровића рачунопрегледача за наплату трошка; саопштење процене имања Браће Тадића; саопштење процене имања Алексе Матића; саопштење решења Управе града Београда о поништењу одборској одлуци од 5. Јануара 1899. г. АБр. 8716/98 донесеној по тражењу Мих. Јовановића због ослобођења извесног плаћања општини; тражење стараваца масе пок. Митрополита Михаила да им се призна извесна сума; молба топч. економије због накнаде у 600 динара; решење питања односно помоћи београдском певачком друштву;

се овде чиниле, а било је добро развијена кожарска индустрија. Кожа, восак и друге сировине односиле се преко Јеша у Италију, поглавито у Анкону и Млетке. На тргу се јављају и Јевреји, који моћно конкуришу и Млечанима и Дубровчанима. Дубровчани су трговали поглавито вином. Јевтино купљену пространу земљу засадили су виновом лозом и од те су културе имали лепе приходе. Винограде су им обраћивали од Турака купљени робови, чији је положај био повољан: Дубровчани су их држали само за обделавање винограда а пазили, хранили и одевали их. У Скопљу се онда могло лако живети, јер је било све јевтино.¹⁾

И у XVII. в. Скопље је било многољудна трговинска варош. М. Бици (1604. г.) рачуна у Скопљу 40 000 кућа.²⁾ У Скопљу се тада, поред Јевреја, јавиле и Јермени.³⁾ Скопље је тада имало леп и жив безистан; прекрасан оловом покривен каравансарај; у вароши и изван вароши лепе тргове окићене дрветима; многе цамије; водовод; улице даскама покривене; лепа шеталишта; јаку тврђаву и гласовиту сахатну кулу,

¹⁾ Rad k. LXXXIV. c. 69., 71—72.; k. CXXIV. str. 31—32. Starine k. X. c. 253—254. — M. Spect. v. XXIII. c. 339. —

²⁾ Starine k. XX. c. 120., 125.

³⁾ M. Spect. v. XXIII. §. 1286. c. 348—349.

молба Душана Огњановића за експропријацију његовог имања; одобрење кредита за исплату осветљења из ранијих година; просецање Влајковићеве улице; о кредиту на награду поштанском чиновнику који наплаћује трошарину на пошти; молба Влад. Родовића кадета за помоћ; о кредиту за исплату слика за париску изложбу; регулација Варош капије; извештај клничке комисије; о кредиту за исплату хонорара Мих. Рувидићу; о преносу суме у 602·75 дин. са буџетске позиције бр. 34 на одржање чистоће у вароши на партију бр. 149; молба сирочади Ђорђа Првловића за помоћ; молба дрварских трговаца са Саве због плаца; молба Свет. Влајковића за земљиште; молба И. Бајлони за спровод водовода; молба Драге Ђорђевић за дрва; о кредиту за упис општине за члана добровртовора Књижевне Задруге, — одбор је решио,

Да се ови предмети ставе на дневни ре за идућу седницу.

ИЗВОД ИЗ ПРАВИЛА

о уређењу еснафа димњичарског

Члан 13.

Чишћење димњака вршиће се радним данима пре и после подне, и сваки без разлике дужан је допустити чишћење димњака.

Но ако је коме са извесних разлога не могућно допустити чишћење једнога дана, дужан је то без одлагања допустити другога дана у исто време.

Тако исто димњичар је дужан следовати на сваки позив за чишћење димњака, а нарочито за случај пожара.

Члан 16.

За чишћење димњака плаћају се ове таксе:

а) за чишћење димњака цилиндар без разлике на спрат	0·40 динара
б) за чишћење димњака простог	0·20 "
в) " на два спрата	0·40 "
г) за чишћење гвозденог шпархерда	0·40 "

чијег се звона јасни звуци на далеко разлегаху по питомој зеленој околини.¹⁾ У трговинским везама стајаше са Солуном и Драчем. Различите сировине (поглавито вуна и вино) и кордован извозили се у Драч, до кога су каравани долазили за пет дана. Чамци и мале барке половљаху низ Вардар до Солуна. У близини беху богати златни и сребрни рудници а у граду се коваше новац. Налазећи се у пределу, који је изобиловао у свему, Скопље беше место, где се јевтино могло живети. Околина особито обиловаше у вину.²⁾

У XVI. и XVII. в. Скопље се сматрало као један од цивилозованијих турских места. Соранцов путописац бележи да се сви Скопљанци баве трговином са војником и духовником, који су обично књижевници и урођени Турци.³⁾ X. Калфа бележи да су из Скопља изашли многи учени људи.⁴⁾

¹⁾ Споменик IX. с. 40—41; XVIII. с. 46.

²⁾ Theiner, Mon. Slav. Merid. t. II, § 230. с. 220. Scopia... metropoli di Servia.... Da Selonich fin a Scopia il Vardar navigabile dalle fuste e barche piccole Scopia nella sua giuridizione numero 1.000 case cattoliche, sono da 20.000 case Turche nella città aperta, sono 200 case greche e Seriane. Circa Scopia sono di minieri d'oro e argento, e si batteva la moneta.... V'è nel suo contorno grandissima copia de vigni, fanno esquisitissimi vini bianchi, nori e moschettelli. E distante da Durazzo da 5 giornate; e per qualche via vano le sue merci di lana e cordovani esquisiti. И т. д. (Ово је један од најлепших и најпространијих старијих описа Скопља.)

³⁾ Rad k. CXXIV. с. 31.

⁴⁾ Споменик XVIII. с. 46.

д) за чижђење зиданог шпархерда	0·40	"
б) за чишћење зиданог шпархерда великом у гостионицима	1·—	"
е) за чишћење фуруна с чунковима од два метра на више	0·40	"
ж) за чишћење фуруна с чунковима до два метра	0·20	"
з) за испаљивање димњака	1·50	"
и) за чишћење типлова на пекарницама од типла	0·20	"

Члан 17.

Таксе за чишћење димњака плаћају сопственици зграда, а за масе масени стараоци. Само у одсуству ових плаћају закупници (кирајџије).

Плаћање прописних такса обавезно је. У случају противљења, таксе ће наплатити полицијска власт без икаквог одлагања.

По наплати таксе димничар је дужан сваком без разлике издати признаницу, у којој мора бити назначено: колико је и каквих димњака очишћено, на чијој згради, колико је наплаћено и ког је дана чишћење вршено. На полеђини признанице морају бити одштампане таксе из члана 16. правила.

Признанице морају бити снабдевене оригиналним потписом мајстора, који у дотичном реону занат упражњава.

ТАКСЕ ЗА ИЗНОШЕЊЕ ЂУБРЕТА

За квартове: Савамалски, Теразијски, Варошки и Врачарски

1. Од собе и кухиње или мањег дућана са собом — — — — — 0·25 д.
2. Од две или три собе са кухињом или већег дућана са магазом — — — 0·70 д.
3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале — 1·50 д.

Тако напредном Скопљу суђено је, вальда, било да 1689. г. постане згариште. Тада би, по нерасудној заповести Ђен. Пиколоминија, Скопље спаљено; пожар унишити све остатке средњевековног грађевинарства; све покри пепео и рушевине. Пиколоминију Скопље је наличило на Праг; имало је многе дивне цамије, лепа забавништва и овај аустријски ќенерал, који је прошао толике земље, није видeo лепишег места од Скопља. Пиколоминије је у њему у напуштену варош; покупи сву храну и што је било бољега у трговачким дућанима; нареди да се Скопље спали уз свирку музике; па се пун радости повуче у Качаник.¹⁾

У XVIII. в. Скопље се по мало подизало из згаришта и развалина. По Бркићу Скопље је 1771. г. имало у предграђу само 2.000 кућа а у граду 30.²⁾ Ако се има на уму, да су Бркићеви статистички подаци често пута преувеличани, онда се може мислити, да је Скопље и у другој пол. XVIII. в. било жалосни и сићушни остатак негдашње Грчке Невесије, која је у XVIII. в. имала на 200.000 становника. Енгелов путописац (1792. г.) бележи само

¹⁾ Чуп. Год. к. VI. с. 155.

²⁾ Споменик X. с. 54.

За квартове: Дорђолски и Палијулски

1. Од собе и кухиње или мањег дућана са собом — — — — — 0·20 д.
2. Од две или три собе са кухињом или већег дућана са магазом — — — 0·60 д.
3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале — 1·— д.

РАЗНЕ ОПШТИНСКЕ ТАКСЕ

I. Гробарина:

Гроб за децу до десет година дин. 6 и дин одржавање свега дин. 7—.

Гроб за одрасле дин. 10 и 2 за одржавање свега дин. 12—.

Мала зидана гробница дин. 550 и 10 дин. одржавање свега дин. 560—.

Велика зидана гробница III реда дин. 983·52 и 15 дин. одржавање свега дин. 998·52.

Велика зидана гробница II реда дин. 1084·32 и 15 дин. одржавање свега дин. 1099·32.

Велика зидана гробница I реда дин. 2000 и 15 дин. одржавање свега дин. 2015—.

Ова такса плаћа се за гробове мале и велике за 10 година, а за гробнице за 50 година. Такса одржавања плаћа се сваке године. Ко за пет година узастоше ову таксу не плати губи право на гроб, па био прост гроб или гробница. Положена такса пронада у корист касе гробља, а гроб или гробница припада општини.

Такса одржавања плаћа се потпуно, ма се гроб или гробница, у које било доба године, узео у службеност.

II. Пражњење помијара и нужника:

а) Од кубног метра — — — — — 6— д.

б) Од акова — — — — — 0·30 д.

(Наставиће се)

¹⁾ Engel, с. 323.

²⁾ Voyage t. I. с. 207.

³⁾ Jb.

⁴⁾ Споменик X. с. 54.

⁵⁾ Наћи, Reise с. 110. — Ср. Новаковић, С Мораве на Вардар с. 60—68.

⁶⁾ Г. Јуришић, Деч. Првенац с. 112.